

Verslag bestuurlijk overleg OCW, IPO en VNG, 27 juni 2016

Aanwezig:

VNG:

Sjoerd Feitsma, wethouder Leeuwarden, voorzitter delegatie
Paul de Rook, wethouder Groningen, lid
Mieke Damsma, wethouder Maastricht, lid

Ambtelijk:

Lydia Jongmans, VNG, senior-beleidsmedewerkster, secretaris
Jamil Jawad, VNG, beleidsmedewerker

IPO:

Cees Bijl, gedeputeerde Drenthe, voorzitter kerndelegatie
Henri Swinkels, gedeputeerde Noord Brabant, lid
Ger Koopmans, gedeputeerde Limburg, lid

Ambtelijk:

Evelien Alkema, IPO, beleidsadviseur cultuur, secretaris
Lieke Hendrix, IPO, teammanager

Aanwezig bij agendapunt 1:

Lily Knibbeler, directeur KB
Wim van der Stelt, lid Algemeen Bestuurscollege KB
Marleen Barth, voorzitter bestuur VOB
Cor Wijn, interim directeur VOB
Tineke van Ham, VOB provinciale ondersteuningsinstellingen

OCW:

Sander Bersee (directeur Erfgoed en Kunsten)
Hermineke van Bockxmeer (directeur Media en Creatieve Industrie)
Sara Knijf (plaatsvervangend directeur Erfgoed en Kunsten)
Doreen van Elst (hoofd sectoraal beleid Erfgoed en Kunsten)
Nataly van Driel (beleidsmedewerker Erfgoed en Kunsten, verslag)
Aad van Tongeren (beleidsmedewerker Media en Creatieve Industrie)

1. OPENING

De minister heet een ieder welkom en geeft aan eerder te willen beginnen omdat zij ook eerder weg moet. IPO is nog niet aanwezig vanwege een bestuurlijk overleg met de staatssecretaris, de minister stelt daarom voor eerst de agendapunten te behandelen die ook zonder IPO kunnen worden afgedaan. Afsproken wordt eerst in te gaan op cultuureducatie en de basisinfrastructuur 2017-2020.

2. Cultuureducatie met Kwaliteit (agendapunt 4)

De heer De Rook geeft aan dat VNG zich zorgen maakt over de kleine steden in de provincie Zuid Holland die niet kunnen aanhaken bij Cultuureducatie met Kwaliteit omdat de provincie heeft aangegeven geen rol te zien voor zichzelf. De minister geeft aan dat er met deze steden en de provincie Zuid-Holland wordt gezocht naar een oplossing zodat de kleine steden hier niet de dupe van worden en kunnen blijven deelnemen aan Cultuureducatie met Kwaliteit. VNG kan zich vinden in het standpunt van OCW dat de basis voor cultuureducatie die door het LKCA wordt ontwikkeld een handreiking is en geen bindend kader. VNG stelt voor om hier op ambtelijk niveau een bespreking over te houden om met name de strategie richting de Tweede Kamer af te stemmen. De minister stemt in met een eenmalig ambtelijk overleg.

3. BIS 2017-2020 (agendapunt 2a)

De heer De Rook geeft aan dat de VNG het standpunt bezigt dat er € 60 miljoen nodig is voor de reparatie van de bezuinigingen van 2012. De minister geeft aan dat zij dit vooral een opdracht voor het nieuwe kabinet vindt en dat zij het moeilijk vindt hier iets over te zeggen nu zij de onderbouwing voor dit bedrag niet kent. Ze benadrukt dat zij wel € 18 miljoen extra heeft ingezet

voor onder andere talentontwikkeling. De heer De Rook vertelt dat dit geen nieuwe claim is, dat VNG de onderbouwing heeft, dit vooral op de agenda wil houden en heeft verspreid voor de verkiezingsprogramma's.

De heer De Rook geeft de minister mee dat de afspraken in het algemeen bestuurlijk kader steeds meer onder druk komen te staan nu de financiering van instellingen steeds meer een gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt en de praktijk dus niet meer aansluit bij de oorspronkelijke afspraken. Zo vraagt het Rijk de gemeenten mee te financieren, maar financiert het Rijk ook mee als gemeenten daar om vragen?

4. Bibliotheken- gegevenslevering (agendapunt 1b)

De minister geeft aan, gelet op de beschikbare tijd, toch alvast te willen beginnen met het agendapunt bibliotheken. Afgesproken wordt om eerst de gegevenslevering door bibliotheekorganisaties te behandelen.

Mevrouw Barth stelt dat zij in de notitie 'Periodieke gegevenslevering op grond van de Wsob' een passage over het eigenaarschap van de gegevens mist. Voor de bibliotheekorganisaties, die de gegevens aanleveren, is het van belang dat dit onderwerp duidelijk is. De VNG onderschrijft dat helderheid hierover nodig is. De heer Van Tongeren licht toe dat dit onderwerp in de notitie aan de orde komt in de passage over de Databankenwet. Hij meldt dat het proces van gegevensverzameling zal worden uitgewerkt in een procesbeschrijving. Het onderwerp 'eigenaarschap' zal daarin aan de orde komen.

Inmiddels is ook het IPO aangeschoven en wordt kort welkom geheten door de minister.

Bibliotheken- innovatieagenda (agendapunt 1a)

De minister wil de vijf kernfuncties zoals genoemd in de Wsob voorop blijven stellen; voor haar staat de sociale inclusie bij de uitvoering van deze functies voorop. In de innovatieagenda herkent ze deze kernfuncties, maar ziet ze ook veel doelen op individueel niveau. Verbreding is wat haar betreft prima, zolang deze maar niet ten koste van sociale inclusie en de functies uit de Wsob gaat. De vier prioriteiten in de innovatieagenda zijn nogal breed en algemeen geformuleerd en dragen daarmee het risico in zich onvoldoende concreet te zijn. Vanuit de VNG wordt aangegeven dat de doelstellingen uit de innovatieagenda goed aansluiten bij de Wsob. De VNG geeft de volgende aandachtspunten mee: een meer centrale rol voor de poi's, de governance van het landelijke programma, de verhouding met het advies van Gerritsen en uitvoering via een charter. Ger Koopmans vindt dat de agenda wel snel na de nieuwe Wsob komt en ziet een risico dat de kern van het bibliotheekwerk verdwijnt in de verbreding en de innovatieagenda. Laaggeletterdheid is speerpunt. De minister benadrukt dat de nieuwe functies genoemd in de Wsob niet uit het oog mogen worden verloren. Mevrouw Barth ziet de innovatieagenda als een nadere uitwerking van de vijf functies genoemd in de Wsob. Voor de VOB staat voorop dat de lokale inbedding van groot belang is. Alleen landelijke uitrol van producten bij gebleken behoefte. Mevrouw van Ham benadrukt dat de sociale inclusie onder de wettelijke doelen valt en vindt samenwerking in een innovatieagenda essentieel om resultaten te kunnen boeken. Mevrouw Knibbeler benadrukt dat de innovatieagenda een uitwerking is van de in de Wsob genoemde doelen en kan dienen als leidraad. De minister gaat in op de verschillende taken van de KB op grond van de Wsob; de KB is verantwoordelijk voor de digitale bibliotheek en heeft een regierol ten opzichte van het stelsel als geheel. Het is goed om nu gezamenlijk in een innovatieagenda de prioriteiten te benoemen. De KB heeft hierbij op grond van de Wsob een regierol, maar het is geen top-down-proces. Het gaat om het gezamenlijk bepalen van de prioriteiten, het delen van best practices, het opletten dat zaken niet dubbel gebeuren. De uitvoering zal veelal bottom-up up moeten ontstaan. Hetgeen hier vandaag is gewisseld moet vooral beschouwd worden als een waarschuwing aan alle partijen om bij de verdere uitwerking van de innovatieagenda de kerndoelen uit de Wsob niet uit het oog te verliezen. Afgesproken wordt dat de betrokken partijen gaan werken aan het vervolg: hoe worden de vier prioriteiten tot uitvoering gebracht? Bijvoorbeeld door middel van een actieagenda.

5. BIS- periode vanaf 2021 (agendapunten 2b, 2c en 8)

De heer De Rook doet de minister het aanbod dat VNG graag wil mee denken bij de systematiek voor een nieuw stelsel. De minister accepteert dit aanbod graag en geeft aan dat zij hier ook over in gesprek is met de regio's. Vanuit IPO wordt aangegeven dat in de cultuurconvenanten 2017-2020 ook zal worden opgenomen dat IPO en VNG hierover geconsulteerd zullen worden. Vanuit de VNG wordt nog opgemerkt dat de bijlage bij het algemeen kader interbestuurlijke verhoudingen cultuur OCW, IPO en VNG nog moet worden aangepast gelet op de thans door OCW gehanteerde nieuwe indeling in stedelijke regio's/cultuurconvenantsgebieden. Dit alles wordt toegezegd.

6. Kosten vervreemdingsprocedure

De minister geeft aan dat ze heeft begrepen dat we cq. de aanwezige partijen er nog niet uit zijn wat betreft de verdeling van de kosten voor de vervreemdingsprocedure. Wat betreft de minister gaat het hier over een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid dus wil zij ook de kosten hiervan delen. Ze vraagt IPO en VNG hun standpunt te herzien. De heer De Rook geeft aan dat het VNG hier principieel in staat; het gaat om een nieuwe wettelijk taak, die dus door het Rijk dient te worden gefinancierd en niet door VNG. IPO deelt deze opvatting. De minister werpt tegen dat zij steeds meer in gezamenlijkheid met steden, provincies, regio's en IPO/VNG optrekt maar dat er telkens naar het Rijk wordt gekeken voor de financiering. IPO en VNG blijven bij hun standpunt. Afgesproken wordt dat VNG en IPO bij BZK zullen aandringen om dit op te nemen ten behoeve van GVOP-gelden onder beheer bij de Licentieraad. Als dit niet lukt zal het worden voorgelegd aan het Overleg Financiële Verhoudingen van de drie overheden.

7. Restauratie grote rijksmonumenten

De minister vertelt dat ze niet blij verrast was met de berichtgeving in de media van het IPO over de ontbrekende middelen voor de restauratie van grote rijksmonumenten. In de berichtgeving wordt het beeld geschetst dat OCW niet levert, terwijl is afgesproken om in gezamenlijkheid naar deze problematiek te kijken. Bovendien klopt de genoemde lijst niet: er staan monumenten op die hier niet thuis horen en de cijfers zijn niet gevalideerd. Dit alles vindt zij geen prettig uitgangspunt voor verdere samenwerking op dit onderwerp. De heer Bijl geeft aan dat IPO aandacht heeft willen vragen voor de lijst omdat de urgentie hoog is; er is € 373 miljoen nodig dus de beschikbare € 4 miljoen voor de komende twee jaar is te weinig. IPO wil graag samen op zoek naar oplossingen. De minister geeft aan dat zij niet kan garanderen dat er € 4 miljoen beschikbaar komt. De heer Koopmans benadrukt dat de nu beschikbare middelen te weinig zijn, dat IPO deze grote opgave heeft willen agenderen en dat het wat betreft IPO een gezamenlijk opgave is. IPO wil samen met OCW kijken naar het zetten van stappen. De minister geeft aan dat als IPO gezamenlijk stappen wil zetten, er gezamenlijk opgetrokken moet worden, ook in de communicatie. Zij wil best stappen zetten maar dan wel in gezamenlijkheid en niet gedwongen door dergelijke berichtgeving. De heer Koopmans biedt aan om de middelen die provincies beschikbaar stellen in beeld te brengen. De wens van IPO is om deze middelen te verbinden aan een grotere inzet van het Rijk. De minister vindt het een goed idee om deze middelen in beeld te brengen en geeft aan dat zij op Prinsjesdag een besluit neemt. Voor de lange termijn zal er in samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed een ontwikkelagenda moeten worden opgezet. IPO benadrukt dat er nu een grote opgave in beeld is gebracht en dat uitstel alleen nog maar meer kost. Sander Bersee geeft aan dat er geen overeenstemming is over de lijst; OCW wil deze nog kritisch bekijken. Bovendien is er geen rekening gehouden met de restauratiemarkt. De heer Koopmans geeft aan dat de restauratiemarkt een investering in Limburg van € 35 miljoen met een multiplier van 3 aan kon. Tot besluit geeft de minister het volgende aan: de lijst wordt in overleg met OCW nog eens kritisch bekeken, de minister maakt op Prinsjesdag haar plannen bekend en in 2018 volgt een herijking van het monumentenbeleid. VNG deelt de zorgen en vindt ook dat dit in gezamenlijkheid moet worden opgepakt. IPO zal de middelen die provincies beschikbaar stellen in beeld brengen.

8. Niet besproken

De volgende onderwerpen zijn niet besproken tijdens het bestuurlijk overleg. Ambtelijk is hier overeenstemming over bereikt.

- evaluatie samenwerking binnen Regionale Historische Centra; OCW heeft een oplegger opgesteld (nota van 22 juni 2016 met kenmerk 1013534). Ambtelijk is afgesproken dat de evaluatie kan worden vastgesteld en dat de gesprekken zullen worden voortgezet aan de hand van de aanbevelingen in de evaluatie. OCW stelt voor de kostentransparantie op te pakken zoals beschreven in de oplegger.
- evaluatie provinciale steunpunten monumenten en archeologie; De evaluatie kan worden vastgesteld. Er zal een verkenning worden uitgevoerd naar de vraag van gemeenten naar ondersteuning, OCW en IPO kijken hiernaar en dit zal worden afgestemd met VNG. Verder zal er een aanvulling op de reeds bestaande bestuurlijke afspraken worden opgesteld.
- OCW heeft het concept convenant voor de periode 2017-2020 ambtelijk gedeeld. IPO en VNG zullen, evenals de regio's, worden geraadpleegd in het proces herijking stelsel vanaf 2021.
- Bij brief van 30 mei jl. heeft de minister de Kamer geïnformeerd over het fonds bij het NWO voor onderzoek naar archeologische fondsen.
- Samenwerkingsregeling musea door het Mondriaan Fonds; De minister heeft het Mondriaan Fonds de opdracht gegeven om een nieuwe samenwerkingsregeling musea voor de periode 2017-2020 te ontwikkelen waarbij ook de bijdrage door andere overheden tot uitdrukking komt, zoals is beschreven in Ruimte voor cultuur. De verwachting is dat het Mondriaan Fonds de nieuwe regeling eind van dit jaar publiceert.

- Restitutiebeleid;

Binnenkort verstuurt de minister een brief aan de Kamer met haar plannen voor een organisatorische aanpassing in het restitutieveld. Die komen neer op de inrichting van een landelijk kennispunt restituties. Hiermee wordt de kennis, die nu verspreid is over verschillende instanties, gebundeld en geborgd voor de toekomst. Het kennispunt krijgt de taak om onderzoek uit te voeren. De Restitutiecommissie blijft de organisatie die adviezen over restitutie geeft. De voorzieningen in het restitutiebeleid blijven open staan voor andere overheden en andere eigenaren van cultuurobjecten. Uiterlijk medio 2017 zal het kennispunt opgericht zijn. De voorkeur gaat uit naar plaatsing bij het NIOD. De voorzieningen in het restitutiebeleid blijven openstaan voor andere overheden en andere eigenaren van cultuurobjecten. De bestuurlijke afspraken die hierover in 2009 zijn gemaakt, hoeven niet te worden aangepast.

- Servicepunten Kunst en Cultuur t.b.v. werk naar werk trajecten;

In de huidige subsidieperiode 2013-2016 is er vanuit OCW subsidie beschikbaar gesteld voor de Servicepunten Kunst en Cultuur. Kunstenaars maken nog steeds gebruik van de servicepunten voor werk-naar-werk begeleiding en (om)scholing. OCW stopt in principe op 31 december 2016 met de subsidiering hiervan. Ook kunstenaars van instellingen die niet langer of in mindere mate door gemeenten/provincies worden gesubsidieerd, zouden van de servicepunten gebruik kunnen maken; de "infrastructuur" die nu is opgebouwd kan daarvoor gebruikt worden. Met relatief weinig middelen kan het project worden voortgezet. De Federatie Cultuur zal dit aan de orde brengen bij verschillende gemeenten en provincies.